

Pracovnílékařské služby

Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách ve znění pozdějších předpisů upravuje mj. pracovnílékařské služby, které blíže upravuje prováděcí předpis vyhláška č. 79/2013 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, která byla novelizována vyhláškou č.436/2017 Sb. s nabytím účinnosti od 15.12.2017

Pracovnílékařské služby jsou zdravotní preventivní služby, jejichž součástí je:

- hodnocení vlivu pracovní činnosti, pracovního prostředí a pracovních podmínek na zdraví zaměstnance
- provádění preventivních prohlídek a hodnocení zdravotního stavu za účelem posuzování zdravotní způsobilosti k práci
- poradenství zaměřené na ochranu zdraví při práci a ochranu před pracovními úrazy, nemocemi z povolání a nemocemi souvisejícími s prací, školení v poskytování první pomoci
- pravidelný dohled na pracovištích a nad výkonem práce služby

Dle § 54, odst. 1/ zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, **je poskytovatelem pracovnílékařských služeb:**

- a/ poskytovatel v oboru všeobecné praktické lékařství
- b/ poskytovatel v oboru pracovního lékařství

„Pověřený poskytovatel“ - §57a

Poskytovatel PLS, který má uzavřenou smlouvu se zaměstnavatelem, může některou součást PLS zajišťovat prostřednictvím jiného poskytovatele PLS (tj. pověřeného poskytovatele) na základě písemné smlouvy s ním uzavřené, pokud je takový postup dohodnut v písemné smlouvě se zaměstnavatelem.

Povinnost zajistit pracovnílékařské služby stanoví všem **zaměstnavatelům** § 224, odst. 1/, písm. d/ zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a § 53, odst. 2/ zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách. **Tato povinnost se nevztahuje** na zaměstnavatele, která má práce pouze v kategorii 1 a není-li součástí práce činnost, pro jejíž výkon jsou podmínky zdravotní způsobilosti stanoveny jiným právním předpisem nebo se nejedná o práce v riziku ohrožení zdraví dle přílohy č.2 části II vyhlášky č.79/2013 Sb.

Pokud není pracovnílékařská služba provozována přímo zaměstnavatelem, musí být jejich zajištění doloženo písemnou smlouvou. Součástí smlouvy musí být věcný i časový rozsah pracovnílékařské služby.

Povinnosti zaměstnavatele:

Dle § 54, odst. 2/ zákona č. 373/2011 Sb.:

- povinen, jde-li o práce, které jsou zařazené podle zákona o ochraně veřejného zdraví do kategorie druhé, druhé rizikové, třetí nebo čtvrté anebo je součástí práce činnost, pro jejíž výkon jsou podmínky stanoveny jinými právními předpisy, **uzavřít písemnou smlouvu o poskytování pracovnílékařských služeb s poskytovatelem pracovnílékařských služeb**

Jde-li o práce zařazené pouze do kategorie první podle zákona o ochraně veřejného zdraví a není-li součástí této práce činnost, pro jejíž výkon jsou podmínky stanoveny jinými právními předpisy, zajišťovat provádění pracovnílékařských prohlídek a

posuzování zdravotní způsobilosti k práci na základě písemné žádosti u poskytovatele pracovnělékařských služeb v oboru všeobecné praktické lékařství, který je registrujícím poskytovatelem zaměstnance nebo uchazeče o zaměstnání; ostatní pracovnělékařské služby zaměstnavatel zajišťuje, je-li to důvodné pro ochranu zdraví zaměstnanců prostřednictvím poskytovatele pracovnělékařské služby v oboru všeobecné praktické lékařství nebo v oboru pracovního lékařství, s nímž uzavřel smlouvu.

Dle § 55, odst. 1/ zákona č. 373/2011 Sb.

- **umožnit pověřeným zaměstnancům poskytovatele pracovnělékařských služeb vstup na každé své pracoviště a sdělit jim** informace potřebné k hodnocení a prevenci rizik možného ohrožení života nebo zdraví na pracovišti, včetně výsledků měření faktorů pracovních podmínek, předložit jim technickou dokumentaci strojů a zařízení, sdělit jim informace rozhodné pro ochranu zdraví při práci; v případě pracovišť, která podléhají z důvodu státního nebo jiného zákonem chráněného tajemství zvláštnímu režimu, vstupují na tato pracoviště pouze určení zaměstnanci poskytovatele pracovnělékařských služeb, kteří jsou v tomto případě povinni dodržet zvláštní režim,
- **vést dokumentaci o PLS**, která se nevztahuje ke konkrétním zaměstnancům, jejíž obsah stanoví prováděcí předpis,
- při zařazování zaměstnanců k práci **postupovat podle závěrů lékařských posudků o jejich zdravotní způsobilosti**,
- při odeslání zaměstnance k pracovnělékařské prohlídce podle tohoto zákona nebo jiných právních předpisů **vybavit jej žádostí obsahující údaje o druhu práce, režimu práce a pracovních podmínkách**, ke kterým je posouzení zaměstnance požadováno,
- **odeslat zaměstnance na mimořádnou pracovnělékařskou prohlídku**, pokud o to zaměstnanec požádal anebo obdržel podnět od poskytovatele PLS, v případě, že zaměstnavatel má sám pochybnost o zdravotní způsobilosti zaměstnance k práci
- **informovat poskytovatele PLS**, že u zaměstnance nastaly skutečnosti pro provádění lékařských prohlídek dle prováděcího předpisu (vyhl.č.79/2013 S.)

Zaměstnavatel má právo vyslat zaměstnance na mimořádnou pracovnělékařskou prohlídku, pokud o to zaměstnanec požádal

U agenturních zaměstnanců (§54 odst.5) PLS zajišťuje:

- poskytovatel PLS, se kterým agentura uzavřela písemnou smlouvu
- poskytovatel PLS uživatele
- u prací kat. 1 registrující lékař zaměstnance na základě žádosti agentury

Pracovnělékařskými prohlídkami jsou:

a/ vstupní prohlídka (§10), prohlídka periodická (§11) a prohlídka mimořádná (§12), které se provádějí za účelem posouzení zdravotní způsobilosti ve vztahu k práci,

b/ výstupní lékařská prohlídka (§13) se provádí za účelem zjištění zdravotního stavu v době ukončení výkonu rizikové práce

c/ následná prohlídka (§14) se provádí za účelem včasného zjištění změn zdravotního stavu v souvislosti s prací vykonávané za podmínek, jejichž důsledky se mohou projevit i po ukončení práce

Periodická prohlídka u zaměstnanců vykonávajících práci zařazenou podle zákona o ochraně veřejného zdraví se provádí:

a/ v kategorii první:

1. jednou za 6 let, nebo

2. jednou za 4 roky, jde-li o zaměstnance, který dovršil 50 let věku

b/ v kategorii druhé:

1. jednou za 4 roky, nebo
2. jednou za 2 roky, jde-li o zaměstnance, který dovršil 50 let věku

c/ v kategorii druhé rizikové a kategorii třetí: jednou za 2 roky

d) v kategorii čtvrté: jednou za 1 rok.

Periodická prohlídka u zaměstnanců vykonávajících práci nebo činnost, jejichž součástí je riziko ohrožení zdraví (příloha č.2, kapitola II.) se provádí

a) jednou za 4 roky, nebo

b) jednou za 2 roky, jde-li o zaměstnance, který dovršil 50 let věku

Jde-li o práce vykonávané na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, periodické prohlídky se neprovádějí. To neplatí v případě, kdy je práce na základě těchto dohod u zaměstnavatele prováděna opakovaně a doba, na kterou je práce opakovaně sjednávána, je delší než lhůta pro provedení periodické prohlídky a zaměstnavatel provádění těchto prohlídek vyžaduje.

Mimořádná prohlídka (§12) se provádí pokud:

- ji nařídí orgán ochrany veřejného zdraví dle zákona č.258/2000 Sb. v platném znění,
- pracovní podmínky mají vyšší zdravotní náročnost
- došlo ke zvýšení míry rizika u rizikového faktoru pracovních podmínek
- opakovaně zjištěno překročení biologických expozičních testů (BET) nebo jiných vyšetření
- při pracovnílékařské prohlídce zjištěny změny zdravotního stavu zaměstnance
- byl výkon práce přerušen z důvodu nemoci na dobu delší 8 týdnů (s výjimkou prací kat.1) nebo v důsledku úrazu s těžkými následky nebo z jiných důvodů na dobu delší 6 měsíců

Výstupní prohlídka (§13) se provádí:

- vždy po ukončení pracovního vztahu, pokud zaměstnanec vykonával rizikovou práci (2R, 3, 4),
- pokud u zaměstnance byla uznána nemoc /ohrožení nemoci z povolání,
- v případě pracovního úrazu (podmínky definovány v předpise),
- před převedením zaměstnance na jinou práci, pokud jde o ukončení práce rizikové
- na základě žádosti zaměstnavatele
- na základě žádosti zaměstnance,
- pokud tak stanoví jiný právní předpis

Následná prohlídka (§14) se provádí za účelem včasného zjištění změn zdravotního stavu vzniklých v souvislosti s prací za takových pracovních podmínek, jejichž důsledky se mohou projevit i po ukončení práce, a to za účelem včasného zajištění potřebné zdravotní péče, popřípadě odškodnění. Na základě provedení následné prohlídky se nevydává lékařský posudek.

Posuzování zdravotní způsobilosti osoby ucházející se o zaměstnání

/dle § 59 zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách/

1/ Jde-li o osobu ucházející se o zaměstnání, postupuje se při posuzování její zdravotní způsobilosti k práci obdobně jako při posuzování zdravotní způsobilosti zaměstnanců v rámci pracovnílékařských služeb s tím, že

a/ vstupní lékařská prohlídka se uskutečňuje u poskytovatele pracovnělékařských služeb, s nímž má zaměstnavatel uzavřenou písemnou smlouvu, nebo poskytovatele PLS, který pracovnělékařské služby provádí na základě smlouvy dle §57a ,u registrujícího poskytovatele , jde-li o práce uvedené v §54 odst. 2 písm. b) (práce kat.1), ke kterému vyslal zaměstnavatel osobu ucházející se o zaměstnání, nestanoví-li jiný právní předpis jinak a jde-li o práce uvedené v § 54, odst. 2, písm. b/ zákona č. 373/2011 Sb. /pouze práce zařazené do kategorie první podle zákona o ochraně veřejného zdraví a není-li součástí této práce činnost, pro jejíž výkon jsou podmínky stanoveny jinými právními předpisy, zajišťovat provádění pracovnělékařských prohlídek a posuzování zdravotní způsobilosti k práci na základě písemné žádosti u poskytovatele pracovnělékařských služeb v oboru všeobecné praktické lékařství, který je registrujícím poskytovatelem zaměstnance nebo uchazeče o zaměstnání; ostatní pracovnělékařské služby zaměstnavatel zajišťuje prostřednictvím poskytovatele pracovnělékařské služby v oboru všeobecné praktické lékařství nebo v oboru pracovního lékařství, s nímž uzavřel písemnou smlouvu/

b/ zaměstnavatel vstupní lékařskou prohlídku zajistí vždy před uzavřením

1. pracovního poměru,

2. dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti, má-li být osoba ucházející se o zaměstnání zařazena k práci, která je podle zákona o ochraně veřejného zdraví prací rizikovou nebo je součástí této práce činnost, pro jejíž výkon jsou podmínky zdravotní způsobilosti stanoveny jinými právními předpisy; zaměstnavatel může vstupní lékařskou prohlídku vyžadovat též, má-li pochybnosti o zdravotní způsobilosti osoby ucházející se o práci, která není prací rizikovou a která má být vykonávána na základě dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti, nebo

3. vztahu obdobného vztahu pracovněprávnímu.

Osoba ucházející se o zaměstnání se považuje za zdravotně nezpůsobilou k výkonu práce, k níž má být zařazena, pokud se nepodrobí vstupní lékařské prohlídce podle bodu 1, 2 nebo 3.

2/ Vstupní lékařskou prohlídku hradí osoba ucházející se o zaměstnání. Zaměstnavatel hradí vstupní lékařskou prohlídku, pokud uzavře s uchazečem o zaměstnání pracovněprávní nebo obdobný vztah, nestanoví-li jiný právní předpis jinak. Věta první a druhá se nepoužije, jestliže osoba ucházející se o zaměstnání se s případným zaměstnavatelem nebo zaměstnanec se zaměstnavatelem dohodne jinak nebo stanoví-li právní předpis jinak.

Dle § 3, odst. 2 vyhlášky č. 79/2013 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, poskytovatel pracovnělékařské služby vykonává pravidelný dohled na všech pracovištích zaměstnavatele nejméně jedenkrát za kalendářní rok nebo jedenkrát za 2 kalendářní roky, jde-li o práce zařazené do kategorie první podle zákona o ochraně veřejného zdraví a není-li součástí této práce činnost, pro jejíž výkon jsou podmínky zdravotní způsobilosti stanoveny jiným právním předpisem.

Legislativa:

zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

vyhláška č. 79/2013 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 373/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů

aktualizováno:5/2022, Forysová